

SAŽETAK PRESUDE

BURLYA I DRUGI PROTIV UKRAJINE OD DANA 6. STUDENOG 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 3289/10

Propust policije da zaštiti Rome od unaprijed planiranog napada na njihove domove doveo je do povrede prava iz konvencije

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su 19 ukrajinskih državljana koji pripadaju romskoj etničkoj skupini. Nakon što je u rujnu 2002. u selu Petrivka, u regiji Odessa u Ukrajini, ubijen 17-godišnji Ukrajinac, navodno od strane jednog Roma, mnoštvo stanovnika tog sela tražilo je protjerivanje svih Roma iz sela. Na sastanku sljedećeg dana, lokalno vijeće se složilo s tim prijedlogom te je zatražilo protjerivanje "društveno opasnih pojedinaca, bez obzira na etničko podrijetlo". Gradonačelnik sela savjetovao je romskim stanovnicima da odu prije predstojećeg napada. Iste noći, mnoštvo od nekoliko stotina ljudi poharalo je domove podnositelja zahtjeva i uništilo njihove stvari. Policijski službenici bili su nazočni tijekom napada, ali nisu pokušali spriječiti pljačku nego su se očigledno usredotočili isključivo na sprečavanje nastanka ljudskih žrtava. Većina podnositelja zahtjeva bila je u selu tijekom napada, dok je manji broj njih unaprijed napustio selo i nije znalo što se dogodilo do njihovog povratka. Odmah je pokrenut kazneni postupak. Istraga, koju je vodio regionalni policijski istražitelj, i koja je uključivala lokalnu policiju, obustavljena je i ponovno otvorena u više navrata prije konačne obustave u ožujku 2009. godine. Podnositelji zahtjeva su se žalili na taj napad na njihove domove i tvrdili su da su domaće vlasti sudjelovale ili su propustile spriječiti ili učinkovito istražiti napad.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 3. Konvencije, podnositelji zahtjeva su tvrdili da su napad na njihove kuće i loši životni uvjeti koje su nakon toga zatekli, predstavljali nečovječno i ponižavajuće postupanje. Tvrdili su da je država odgovorna jer su, između ostalog, vlasti sudjelovale u napadu, nisu ih zaštitile od njega niti su ga učinkovito istražile. Pozivajući se na članak 8., podnositelji zahtjeva su prigovorili da su im domovi uništeni i da su bili prisiljeni živjeti u nepodnošljivim uvjetima. Pozivajući se na članak 14., u vezi s člankom 3. i člankom 8., žalili su se da su pretrpjeli diskriminaciju zbog svog etničkog podrijetla. Pozivajući se na članak 1. Protokola 1 uz Konvenciju, podnositelji su prigovorili da im je oduzeta imovina, i to kao posljedica napada na njihove domove i kao posljedica oštećenja imovine. Na kraju, tvrdili su da nisu imali djelotvorno pravno sredstvo protivno članku 13. Konvencije.

OCJENA SUDA

ESLJP je napravio razliku između dvije skupine podnositelja zahtjeva. Prva je bila prisutna u selu uoči napada i morala je napustiti svoje domove, a druga je bila je izvan svojih domova u vrijeme predmetnog događaja.

Članak 3. (materijalni aspekt) u vezi s člankom 14.

Nije sporno da je napad na kuće podnositelja zahtjeva bio motiviran anti-romskim stavovima mještana. Lokalna i područna policija znala je da se napad priprema i upozorila Rome da napuste selo. Nema informacija o tome zašto nisu intervenirali kako bi zaštitili domove podnositelja zahtjeva. Bili su prisutni razaranju kuća, ali nisu poduzeli ništa kako bi ga spriječili. Takva prisutnost policije, zajedno s odlukom lokalnog vijeća koja je potvrdila protjerivanje Roma iz sela, stvorila je dojam službenog odobrenja za postupke napadača.

Podnositelji zahtjeva koji su bili upozoreni na napad stavljeni su u situaciju u kojoj su morali zaključiti da zbog svoje etničke pripadnosti ne mogu računati na zaštitu svojih prava u mjestu gdje su živjeli. Odluka da napuste svoje domove prije napada nije bila posljedica njihove slobodne volje, nego nastojanja da zašтите svoj tjelesni integritet. Osjećaji straha, tjeskobe, bespomoćnosti i inferiornosti dodatno su pogoršani saznanjem da će njihovi domovi vjerojatno biti opljačkani, ali da ih ne mogu zaštititi bez ugrožavanja svojih života. Sve u svemu, to je grubo narušilo njihovo dostojanstvo. Uloga policije koja je odlučila ne štititi podnositelje zahtjeva, nego ih savjetovati da napuste svoje domove prije napada, kao i činjenica da su ti događaji uključivali invaziju i pljačkanje domova podnositelja zahtjeva od strane velike mase koja je bila potaknuta mržnjom prema Romima, bile su takve da predstavljaju dovoljno ozbiljnu povredu dostojanstva podnositelja zahtjeva koja se može kategorizirati kao ponižavajući postupanje.

ESLJP se nije složio s tvrdnjom tužene države da je za primjenjivost članka 3. u kontekstu štete na imovini, bitno da su podnositelji promatrali uništavanje svoje kuće.

Slijedom navedenoga, ESLJP je jednoglasno utvrdio da je u odnosu na prvu skupinu podnositelja zahtjeva došlo do povrede materijalnog aspekta članka 3. u vezi s člankom 14. Konvencije. U odnosu na drugu skupinu podnositelja zahtjeva, ESLJP je proglasio zahtjev nedopuštenim *ratione materiae* jer se ovi podnositelji u vrijeme predmetnog događaja nisu nalazili u svojim kućama, stoga nisu imali saznanja o napadu niti su bili primorani napustiti svoje domove.

Članak 3 (postupovni aspekt) u vezi s člankom 14.

Domaća istraga napada obilježena je brojnim ozbiljnim propustima. Bilo je mnogo dokaza da su lokalne vlasti, uključujući lokalnu policiju, znale da se napad priprema, da nisu poduzele nikakve korake kako bi ga spriječile i da su stajale po strani dok se napad odvijao, očito se ograničavajući na sprečavanje nastanka ljudskih žrtava. Međutim, nisu poduzeti nikakvi koraci kako bi se istražio ovaj aspekt slučaja.

Nadalje, lokalna policija, koja je očito imala ulogu u događajima koji su bili predmet istrage, svejedno je aktivno sudjelovala u istrazi. Takvo ograničenje istrage i propust praćenja očito potrebnog smjera istrage bez razumnog opravdanja, ukazivalo je ne samo na neadekvatnost i nedostatak temeljitosti u istrazi, nego i na nedostatak neovisnosti istrage.

Koraci poduzeti kako bi se identificirali počinitelji također su bili nedovoljni. Od tri osobe koje su bile identificirane kao poticatelji napada, samo su dvojica ispitana. Negirali su bilo kakvu osobnu upletenost u napade na romske kuće. Međutim, nije bilo naznaka da su ispitani o svojoj ulozi u poticanju napada. Pokazalo se da, dok su svjedoci jednoobrazno poricali da su osobno sudjelovali u napadu na romske kuće, nijedan svjedok nije upitan poznaje li bilo kojeg od

napadača. To je bilo posebno uočljivo u slučaju policijskih službenika koji su bili prisutni na licu mjesta i koji su osobno promatrali napad i napadače.

Na kraju, unatoč jasnim dokazima da je napad bio usmjeren na pripadnike određene etničke skupine, napad je istražen kao obično kazneno djelo. Nije bilo dokaza da su vlasti provele bilo kakvu istragu o rasizmu kao vjerojatnom motivu zločina.

Stoga je ESLJP jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 3. u vezi s člankom 14. Konvencije u odnosu na prvu skupinu podnositelja zahtjeva, dok je u odnosu na drugu skupinu zahtjev proglašen nedopuštenim *ratione materiae*.

Članak 8. u vezi s člankom 14.

Podnositelji zahtjeva odselili su iz svojih domova kao rezultat napada. Iako nije bilo nikakvih konkretnih činjenica koje bi pokazale da su podnositelji bili spriječeni vratiti se u selo, bilo bi nerazumno od njih očekivati da trajno žive u razorenim kućama u mjestu gdje su im vlasti jasno priopćile da ne bi imale zaštitu od nasilja.

Nije bilo sumnje da je šteta koja je prouzročena kućama podnositelja zahtjeva predstavljala ozbiljno i neopravdano miješanje u njihovo pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života. Stoga je ESLJP jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede članka 8. u vezi s člankom 14. Konvencije.

Ostali članci

ESLJP je smatrao nepotrebnim zasebno ispitati pritužbe podnositelja zahtjeva da su njihovi životni uvjeti nakon preseljenja bili neadekvatni. Isto tako, nije smatrao potrebnim ispitati pritužbe u odnosu na članak 13. Konvencije budući da su one obuhvaćene prigovorima na temelju članaka 3. i 8. za koje su utvrđene povrede. Odbačen je i zahtjev podnositelja koji se odnosi na povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, kao očigledno neosnovan.

PRAVEDNA NAKNADA

11.000 EUR svakom podnositelju zahtjeva iz prve skupine na ime neimovinske štete
9.000 EUR svakom podnositelju zahtjeva iz druge skupine na ime neimovinske štete

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.